

Επιστημονικό Άρθρο

Ο Δήμος του Παντός: Η Πολυποικιλία της Παγκόσμιας Ύπαρξης, το Κράτος της Ηθικής Αλληλεξάρτησης και η Εξέλιξη της Δημοκρατίας

Αλέξανδρος Μακεδών

Υπεύθυνος της Μονάδας Εκπαίδευσης

Αθηναϊκό Ίδρυμα Παιδείας και Έρευνας, Ελλάδα

Ο συγγραφέας εξετάζει τη δημοκρατία, χρησιμοποιώντας τη λογική μέθοδο της ριζοσπαστικής προοπτικής που εισήγαγε το 1991, δηλ. μια υπερπεριεκτική έννοια του δήμου ως συμπεριλαμβανόμενου όλων των γνωστών και άγνωστων, ορατών και αοράτων, υλικών και μη «υπάρξεων» που μπορεί να σκεφτεί ή να φανταστεί ο άνθρωπος ή που μέχρι σήμερα λόγω της αμαθείας του παραμένουν άγνωστες. Η δημοκρατία αναπροσδιορίζεται σαν μια παγκόσμια αλληλένδετη ύπαρξη με τη δίκη της ηθικής αλληλεξάρτησης. Ο ανθρώπινος νους μπορεί να κατανοήσει ή τουλάχιστον να αντιπροσωπεύσει μια τέτοια παγκοσμιότητα «αξίων» έστω κι αν τελικά οι άνθρωποι αναλάβουν σαν αποτέλεσμα μιας τέτοιας προοπτικής ανάλυσης ένα μεσολαβητικό αντί καθαρά ηγεμονικό ρολό. Ο συγγραφέας παραθέτει σαν «επιστημονικό τεκμήριο» την οντολογία της σύγχρονης επιστήμης, κυρίως της κβαντικής φυσικής την οποία οι ίδιοι οι φυσικοί έχουν συγκρίνει με τις μεταφυσικές ιδέες των προ-Σωκρατικών και άλλων φιλόσοφων στην Ανατολή και Δύση που είδαν την ύπαρξη κάτω από παρόμοια υπερφυσικά, παγκοσμιοποιημένα και αλληλεξάρτητα κάτοπτρα.

Λέξεις κλειδιά: δημοκρατία, φιλοσοφία, ριζοσπαστική προοπτική, εξέλιξη, δημόσιο σχολείο, παιδεία, παγκοσμιοποίηση, κβαντική φυσική, Αθήνα, Θουκυδίδης, Πλάτων, Χέγκελ, Νίτσε, Σαρτρ, Καζαντζάκης, προσωκρατικοί, διαφωτισμός, ύπαρξη, οντολογία, μεταφυσική.

Εισαγωγή

Ο συγγραφέας εξετάζει την έννοια της δημοκρατίας ολοκληρωτικά σαν αποτέλεσμα μιας αλληλένδετης ύπαρξης εντός της οποίας ο άνθρωπος αποτελεί ένα εύθραυστο αν και αυτοσυνείδητο κρίκο δηλ. ον με αυτογνωσία αλλά εύκολα ευάλωτο. Ανάλογα με την προοπτική μέσα από την οποία ορίζει κάποιος την έννοια του "δήμου" προκύπτουν διάφοροι ορισμοί του κράτους, των εκάστοτε δήμων, άρα και του αντίστοιχου δημοκρατικού τους πολιτεύματος. Η δυνατότητα του κράτους να σχηματίζει το περιβάλλον του ή να σχηματίζεται απ' αυτό εξαρτάται όχι μόνο από τις επιστημονικές παρατηρήσεις αλλά και από την επιστημολογική αντίληψη εννοιών και πραγμάτων της κάθε γενιάς ανθρώπων. Επί παραδείγματι η έννοια της δημοκρατίας αλλάζει ανάλογα του πόσο ατομικιστικά ορίζεται ο "δήμος" εν αντιθέσει με το σύνολο της ύπαρξης (που αποτελεί τον

υπερφυσικό "δήμο του παντός"). Με άλλα λόγια, όσο δημοκρατικό κι αν είναι ένα κράτος, παραμένει σχετικά ασήμαντο, εν συγκρίσει με το σύνολο που το περικλείει ή τη βιολογική βιωσιμότητα που το περιορίζει.

Εθνοκεντρισμός

Οι σημερινοί άνθρωποι, τυφλωμένοι από εθνοκεντρισμούς και παρόμοιους εγωισμούς άλλων ειδών (όπως φυλετικούς, ταξικούς, και ιδεολογικούς), ξεχνούν ότι οι τοίχοι που χτίσανε μεταξύ τους ή μεταξύ ανθρώπου και του υπόλοιπου κόσμου είναι όχι μόνο χάρτινοι, δηλαδή ευάλωτοι, αλλά και επικίνδυνα απατηλοί και παραπλανητικοί: οι τοίχοι μετατρέπουν τους εγκλωβισμένους που τους χτίσανε από δήθεν αυτοτελείς οντότητες που ζουν ελεύθερα σε αυτοπαγιδευμένους που άθελά τους διαλέγουν τον εκμηδενισμό τους. Χτίζοντας κάστρα Κιχωτικής αλαζονείας του εγώ αντί του "όλοι εμείς", αυτοκαταδικάζονται σε συνεχή τριβή με το περιβάλλον τους (έστω κι αν είναι οι κυβερνήσεις τους μονομερώς δημοκρατικές). Με άλλα λόγια, μετατρέπονται από άνθρωποι που αγαπούν την ελευθερία ή έστω ακόμη και τη λεγόμενη δημοκρατία σε προϊστορικά ημι-ευφυή όντα των οποίων η ψευδαίσθηση της ανίκητης ανωτερότητας τελικά τους ισοπεδώνει.

Εγωισμός

Η μυωπική αντίληψη του ανθρώπου για την υπεροχή του εγώ του έχει σαν αποτέλεσμα τη δημιουργία μέσα του ενός παραμορφωμένου εγωϊσμού που υπονομεύει την πολιτιστική του πορεία. Επιφανειακά, η προάσπιση της δημοκρατίας συχνά χρίζει ρητορικού επαίνου ενώ στην ουσία οι "κυνόδοντες" του εγωϊσμού σχίζουν ευκαιριακά τις σάρκες των δήθεν αντιπάλων. Παραδείγματα τέτοιας "σαρκοφαγίας" υπάρχουν πολλά στη ιστορία: βλέπε αρχαία Αθήνα που παρόλο δημοκρατική τουλάχιστον σύμφωνα με την αντίληψη του παππού του Περικλή (όπως θυμόταν τη γνωστή του επιτάφια ομιλία ο Θουκυδίδης, Ιστορία Πελοποννησιακού Πολέμου) οδήγησε τους Έλληνες στο πρώτο τους μεγάλο εμφύλιο πόλεμο (Θουκυδίδης, 2011/431-404 BC)· βλέπε θρησκευόμενους Χριστιανούς, Μωαμεθανούς, Ινδουιστές και άλλους που ενώ ουσιαστικά διαλέγουν σε ποιο Θεό να πιστέψουν και επομένως δημοκρατικά τελικά αυτοκαταστρέφονται με τους ατελείωτους θρησκευτικούς τους πολέμους (παραδείγματα πολέμων μεταξύ Ορθοδόξων και Αιρετικών στο Βυζάντιο, Προτεσταντών και Καθολικών στην Ευρώπη (Te Break, 2017), Χριστιανών και Μουσουλμάνων στην εγγύς Ανατολή, Ινδουιστών και Μωαμεθανών στην Ινδία και το Πακιστάν κτλ.)· βλέπε θηρία δημοκρατίας όπως οι ΗΠΑ, που μετατρέπονται σε αποικιοκράτες κατακτώντας, επί παραδείγματι, τις Φιλιππίνες (Jones, 2013). Και τι να πει κανείς για το "βάρος του λευκού" για το δήθεν πολιτιστικό εξωραϊστικό του έργο συμπεριλαμβανομένης και της επιβολής δημοκρατικού πολιτεύματος σε τρίτους (για υποτίθεται διαφωτιστική πράξη επιδέξια εγκωμιασθείσα από τον Ράντγιαρτ Κίπλινγκ) (Kipling, 2020/1899); Για όσους αμφιβάλουν για την επιβίωση μιας τέτοιας, δήθεν διαφωτιστικής επιβολής

στη σημερινή μας εποχή, θα πρέπει να μελετήσουν την επιβεβαίωσή της για πολλαπλή φορά από τις πράξεις της οικογένειας των προέδρων Μπους στο Ιράκ (Draper, 2020, Natsios και Card, 2020).

Αντίληψη Ανωτερότητας

Η αντίληψη της ανωτερότητας, έστω κι αν είναι κουστουμαρισμένη δημοκρατικά, παραμορφώνει καμιά φορά τη λογική σε τέτοιο σημείο που σήμερα πολλά από τα κράτη να πάσχουν από την πανδημία της ανάγκης για ανωτερότητα: προετοιμάζονται σχεδόν αμέριμνα αλλά συστηματικά για Πύρρειες νίκες που είναι γνωστό θα επιφέρουν την αυτοκαταστροφή (το λογοπαίγνιο ομοηχίας μεταξύ τέτοιου είδους νίκης και της πυρηνικής αυτοκαταστροφής δραματοποιεί έτι περαιτέρω το ανατριχιαστικό του αποτελέσματος).

Μηδενικότητα

Ο σημερινός άνθρωπος ισορροπεί την επιβίωσή του κατά της μηδενικότητας έχοντας την ουρά πίθηκου αλλά και τη λογική ενός Αριστοτέλη: δικαιολογεί τις αντιφάσεις του σοφιστικά, ακόμη κι αν χρειαστεί να υιοθετήσει συνειδητά ή υποσυνείδητα μια δημοκρατική προπαγάνδα για να δικαιολογήσει τα τυφλά του πάθη (όπως διακριτικά περιέγραψε ο Σίγκμουντ Φρόυντ στο βιβλίο του *Πολιτισμός και τα Ανικανοποίητά του*) (Freud, 2014/1930). Κάθε βήμα που κάνουν οι άνθρωποι αποφεύγοντας τις συμβατικές νάρκες που στήσανε για τους εαυτούς τους υποτίθεται ότι "εξελίσσονται". Τι εννοώ μ' αυτό; Απλά όπως έγραψε ο μεγάλος Γκέοργκ Χέγκελ μετουσιώνονται μεθοδικά από ενσάρκωμένα πάθη σε μια πνευματικότητα που αν μη τι άλλο τα "καταλαβαίνει" αν όχι άμεσα και αισθησιακά τουλάχιστον μεταφυσικά (βλέπε Hegel, 2019/1807).

Οχλοκρατία

Το πρόβλημα που αρχικά έθεσε ο Πλάτων στη *Πολιτεία* (όγδοο κεφάλαιο) (Plato, 2016/375 BC) τον τέταρτο αιώνα π.Χ. σχετικά με τη οχλοκρατία μια απλής δημοκρατίας συνεχίζει να προβληματίζει τους "φιλοσόφους" του μετα-μεσαίωνα. Για μερικές δεκαετίες λίγο πριν, κατά τη διάρκεια και λίγο μετά τη περίοδο του Διαφωτισμού (17^{ος} με 19^{ος} αιώνας) μερικοί απ' αυτούς όπως ο Τόμας Χομπς (στο βιβλίο του *Λεβιάθαν*) (Hobbes, 1982/1651), Ρενέ Ντεκάρτ (Συλλογισμοί) (Descartes, 1993/1641), Τζον Λοκ (*Δυο Δοκίμια για τη Κυβέρνηση*) (Locke, 2016/1689), Ζαν Ζακ Ρουσσώ (*Συζήτηση για την Ανισότητα και Κοινωνικό Συμβόλαιο*) (Rousseau, 2014/1762/1755), Ιμμάνουελ Καντ ("*Τι Είναι ο Διαφωτισμός?*") (Kant, 1987/1784), Ντένις Ντιντερό (*Εγκυκλοπαίδεια*) (Diderot, 1959/1751-1772), Βολτέρος (*Φιλοσοφικό Λεξικό και Επιστολές για τους Άγγλους*) (Voltaire, 1984/1764, Voltaire, 2007/1733) και άλλοι προσπάθησαν να βρουν τρόπους για να περιορίσουν τα πάθη ενώ συγχρόνως να καλλιεργήσουν το πνεύμα. Εξ' ου και η ίδρυση δημοσίων σχολείων που αρχικά είχαν σκοπό

περίθαλψης, επιδιόρθωσης και επικράτησης της πολυσυζητημένης δημοκρατίας (Compayre, 1890/1888).

Το Σχολείο

Το δημόσιο σχολείο είχε σκοπό εξίσου δημοκρατικό δηλαδή την σκόπιμη καλλιέργεια του πνεύματος όλων ομοίως φτωχών και πλουσίων, αστών και αγροτών για την αποφυγή από τη μια του οχλοκρατικού κινδύνου που πρώτος περιέγραψε (σωστά η όχι) ο παππούς Πλάτων κι από την άλλη μιας κληρονομικής αριστοκρατίας της οποίας τα προαιώνια καταπιεστικά χαρακτηριστικά γνώριζαν πολύ καλά οι σύγχρονοι των φιλοσόφων του διαφωτισμού (αν όχι και τα αποκομμένα κεφάλια των αριστοκρατών κατά τη διάρκεια της "εποχής του τρομου" (reign of terror) το 18ο αιώνα στη Γαλλία) (Andress, 2006). Όπως μας δίδαξαν οι Γάλλοι διαφωτιστές που υπερασπίστηκαν το δημόσιο σχολείο όπως ο μεγάλος πολιτικός και διπλωμάτης Ταλλεϋράνδος, κόμης Μιραμπό και άλλοι (Cubberley, 2005/1920) χωρίς γνώση του γίνεσθαι οι ψηφοφόροι κινδυνεύουν και εσωτερικά και εξωτερικά από τα δικά τους πάθη από τη μια ή αυτά των οχλαγωγών που εκμεταλλεύονται την αμάθειά τους, από την άλλη.

Σα να μην αρκούσε μια παιδαγωγική απάντηση που έτσι κι αλλιώς την υιοθέτησε προληπτικά πρώτος ο ίδιος ο Πλάτων στα βιβλία του Πολιτεία και Νόμοι, οι νεοδημοκράτες του διαφωτισμού ενίσχυσαν τη δημοκρατία με προτάσεις για συντάγματα, δηλαδή γραπτούς κανόνες που περιόριζαν την οχλοκρατία: σαν αντιβιοτικά χάπια ή τις γνωστές μεταφορικές υπερβολές κάποιας στρατιωτικής χούντας για ανάρρωση της δημοκρατίας, έτσι σε γενικές γραμμές τα συντάγματα σήκωσαν νομοθετημένους φράχτες ενάντια στην ωμή οχλοκρατία.

Σύνταγμα

Οι δημοκράτες του Διαφωτισμού υιοθέτησαν στην υπεράσπιση της "συνταγματικής" πλέον δημοκρατίας την απάντηση που έδωσε ο ίδιος ο Πλάτων στο δημοκρατικό του δίλημμα, δηλαδή την αντιμετώπιση της οχλοκρατίας μέσω της διαπαιδαγώγησης του πνεύματος και του χαρακτήρα (βλέπε τα βιβλία του Πλάτωνα *Πολιτεία* και *Νόμοι*¹). Ενώ, όμως, συμφώνησαν, σε γενικές γραμμές, με τα μέσα που πρότεινε ο Πλάτων, οι δημοκράτες του διαφωτισμού διαφώνησαν ριζοσπαστικά με το σκοπό του, δηλαδή με το αριστοκρατικό του πολίτευμα (όπως κατά τη γνώμη μου σωστά, αν και λίγο "υπερβολικά", υποστήριξε ο φιλόσοφος Καρλ Πόπερ στο βιβλίο του *Η Ανοιχτή Κοινωνία και οι Εχθροί της*) (Popper, 2013/1945). Πάντως, γεγονός είναι, ως απεδείχθη ιστορικά, ότι παρόλο που ο γέρο-Πλάτων δεν πρόλαβε εν ζωή να σώσει το δάσκαλό του από το θάνατο ή την αδικία, παρότρυνε την ανθρωπότητα με τα βιβλία του, σχεδόν δυο χιλιάδες χρόνια αργότερα, να εφεύρει τρόπους ώστε να μην επιτραπεί πάλι στον όχλο να

¹Τα συγγράμματα του Πλάτωνα είναι όλα διαθέσιμα δωρεάν στα Αγγλικά στο διαδίκτυο μέσω του Gutenberg Project στην αρχική ιστοσελίδα: http://www.gutenberg.org/ebooks/author/93?sort_order=downloads.

"σκοτώσει" σοφούς σαν το Σωκράτη² (ή, μπορούμε να υποθέσουμε θεούς σαν το Χριστό).

Έτσι λοιπόν, ενάντια ενός δήθεν αχαλιναγώγητου πλήθους ανύψωσαν οι δημοκράτες της Ευρώπης τα λάβαρα της συνταγματικής, ή τουλάχιστον κανονιστικής δημοκρατίας. Υποστηριζόμενοι πια από στρατιές αστυνομικών, δικαστών και άλλων νομικών που ειδικεύονται εκ των άνωθεν στη "συμπερασματική" χαλιναγώγηση των παθών, τα δύο αντικρουόμενα άκρα, του απειθή όχλου από τη μια και της μη αξιοκρατικής αριστοκρατίας από την άλλη, έχουν νομικά ακρωτηριαστεί. Αν προστεθεί σ' αυτό το κάστρο του υποτιθέμενου ορθολογισμού την προαναφερθείσα ίδρυση δωρεάν σχολείων, και ιδού η συνταγή για μια σωστή απάντηση στις ανησυχίες του Πλάτωνα φαίνεται ολοκληρωμένη, αν όχι αποτελεσματική. Είναι όμως;

Εφαρμογή

Μέσα σε ένα τέτοιο κύμα δημοκρατικού ενθουσιασμού συμπεριλαμβανομένων της διαπαιδαγώγησης του δήμου και εκδημοκρατισμού του οι "διαφωτισμένοι" ηγέτες κρατών όπως οι Τόμας Τζέφερσον (*Διακήρυξη της Ανεξαρτησίας*) (Jefferson, 1971/1776), Μπέντζαμιν Φράνκλιν (*Αυτοβιογραφία*) (Franklin, 2010/1771-90) και Τζέιμς Μάντισον (*Ομοσπονδιακά Δοκίμια*) (Hamilton et al., 1991/1788) στην Αμερική έγραψαν, αντέγραψαν ή εφάρμοσαν δημοκρατικά πολιτεύματα. Αν πάρω την άδεια να μιλήσω μεταφυσικά, προτείνω ότι αυτή η περίοδος "συνταγματογραφίας" είχε σαν αποτέλεσμα να επιτραπεί στο νέο άνθρωπο μέσω των νεοσύστατων δημοκρατιών να ξαναβρεί την ψυχική του αρμονία: αντί να καταπιεστεί πλήρως είτε το υποσυνείδητο των παθών του είτε το υπερέγώ της ηθικής του (όπως αυτά τα δυο χαρακτηριστικά της ανθρώπινης προσωπικότητας περιέγραψε ο ιδρυτής της ψυχανάλυσης Σίγκμουντ Φρόυντ στο βιβλίο του *Το Εγώ και Το Ίντ*) (Freud, n.d./1923) συμβιβάστηκε έξω-θεολογικά μέσα από μια ανακωχή που είναι δημοκρατική μεν, αλλά συγχρόνως αυστηρά νομιμοποιημένη. Δίνοντας λοιπόν μ' αυτό τον τρόπο ελεύθερη έκφραση στο δυισμό του ο νεοδημοκράτης άνθρωπος έχει "κεντροποιήσει" τα άκρα της αξιοκρατίας που άλλοτε ήταν συνήθως μονοπώλιο των ηρώων στη συνεχή πάλη για πολιτική ανωτερότητα (Kerenyi, 1960). Αν σε κάποιο σημείο το ένα από τα δυο χαρακτηριστικά της προσωπικότητας του, δηλαδή είτε τα πάθη ή η λογική, εκτοπίσει το άλλο, τότε ίσως πια χαθεί μαζί με την πολιτική ισορροπία του νέου ανθρώπου (την οποία λίγο-πολύ περιέγραψε κι ο Φρόυντ στο βιβλίο του *Ο Πολιτισμός και τα Ανικανοποίητά του*) και η ίδια του η ύπαρξη (για λόγους που εξηγώ κάτωθι).

Η Δημοκρατία του Διαφωτισμού

²Βλ. το βιβλίο του Πλάτωνα *Απολογία* (του Σωκράτη) όπου περιγράφει τη δίκη του δάσκαλου του Σωκράτη. Οι δικαστές τελικά πήραν την απόφαση να καταδικάσουν το Σωκράτη σε θάνατο.

Εν ολίγοις, ο λαϊκισμός της υποτιθέμενης τυφλής ψηφοφορίας που φόβισε τον Πλάτωνα (Plato, 2016/375 BC, 414b-415d) συνδυάστηκε μέσω της δημοκρατίας του διαφωτισμού με τον απολυταρχισμό κανόνων και περιορισμών ενός γραπτού συντάγματος. Όπως προανέφερα, ο ίδιος ο Πλάτωνας κατάλαβε στα γηρατεία του το αντίβαρο ρόλο ενός γραπτού συντάγματος στη δημόσια ζωή που συμπεριλαμβάνει απολυταρχικές αρχές αλλά κατά τη γνώμη μου δεν πρόλαβε να επωμισθεί εκ νέου κάποιο δοκίμιο με λογική πυγμή, σαν κι αυτό της Πολιτείας. Κατάντησε λοιπόν να φλυαρεί, σχεδόν απεγνωσμένα, με ένα από τα τελευταία βιβλία που έγραψε, δηλαδή τους *Νόμους*. Εν αντιθέσει με τη φλυαρία του Πλάτωνα, ο γνωστός φιλόσοφος και οπαδός του διαφωτισμού Ιμμάνουελ Καντ περιέγραψε τη ουσιαστική έννοια των νόμων που περιγράφουν μια απόλυτη, δηλαδή ασυμβίβαστη, ηθική, στο βιβλίο του *Μεταφυσική των Ηθών* (στα Αγγλικά, την έννοια του "categorical imperative" δηλ. του «κατηγορηματικού δέοντος») (Kant, n.d./1797). Εν πάση περιπτώσει, μέσα απ' αυτή τη Εγγελιανή σύνθεση δυο αντικρουόμενων τάσεων μέσα κι έξω από την ανθρώπινη προσωπικότητα, γεννήθηκε κατά τη διάρκεια του διαφωτισμού η "απάντηση" στην απαισιόδοξη ερμηνεία του Πλάτωνα για τη δημοκρατία. Ήταν όμως η απάντησή τους ορθολογική όπως πιστέψανε;

Υπεράνθρωπος

Παρασυρόμενοι συνεχώς από την ασταμάτητη εξέλιξη του πνεύματος, που αρχικά είχε σαν κίνητρο την επιβίωση, αλλά αργότερα απελευθερώθηκε σαν αποτέλεσμα "ομφαλοσκοπικών" συλλογισμών για το τι εστί πραγματικότητα, οι άνθρωποι "εξελίχθηκαν" από "προϊόντα του περιβάλλοντος" (όπως σε γενικές γραμμές μας αποκάλεσε ο παππούς αρχιβιολόγος Κάρολος Δαρβίνος στο βιβλίο του *Προέλευση των Ειδών*) (Darwin, 2009/1859) σε "απελευθερωμένους υπεράνθρωπους" (δικό μου το επιπρόσθετο επίθετο). Τι εννοώ μ' αυτό; Όπως προφήτευσε ο μεγάλος Γερμανός φιλόσοφος Φρίντριχ Νίτσε στα βιβλία του *Πέραν του Καλού και του Κακού* και *Τάδε Έφη ο Ζαρατούστρα* (Nietzsche, 1883-1885) (το μεν για την ηθική το δε για τον υπεράνθρωπο) οι νέοι άνθρωποι απέκτησαν την ικανότητα να μετατραπούν με βάση τις γνώσεις τους σε ημίθεους υπεράνθρωπους. Όπως έγραψε κι ο θαυμαστής του Νίτσε Έλληνας συγγραφέας Νίκος Καζαντζάκης στο βιβλίο του *Ασκητική* (Καζαντζάκης, 1927), ο νέος άνθρωπος ατενίζει το άγνωστο με αυτοπεποίθηση και αποφασιστικότητα, αλλά διστακτικά γιατί δεν ξέρει ακόμη τα πάντα για να ανοίξει άμεσα και ορμητικά καινούργιους ορίζοντες (Makedon, 1987). Κατά τη γνώμη μου, όπως έγραψα σε διάφορα δοκίμια που δημοσιεύτηκαν σε συλλογές μελετών ή παρουσιάστηκαν σε κάποιο σύλλογο φιλοσόφων της παιδείας στο Σικάγο (50σέλιδο άρθρο για την Προοπτική Ηθική) (Makedon, 2009), ο νέος άνθρωπος αρχίζει σιγά-σιγά να "κλέβει" τα ηνία της εξέλιξης του από το περιβάλλον για να επαναπροσανατολισθεί συνεργατικά και αντιπροσωπευτικά στο παγκόσμιο "είναι". Ο "δήμος" αυτού του υπεράνθρωπου συμπεριλαμβάνει τα πάντα ορατά και αόρατα μέσα σ' ένα πλέγμα αλληλεξαρτωμένης ηθικής (Makedon, 1993, Makedon, 2005). Με βάση μια τέτοια παγκοσμιοποίηση του πνεύματος, μια πραγματική δημοκρατία, δηλαδή ένα κράτος περιεκτικό όλων των όντων στο γνωστό και άγνωστο σύμπαν δεν μπορεί

λογικά να περιορίζεται μόνο στον πλανήτη γη, πόσο μάλλον μόνο στα ανθρώπινα "προϊόντα" της.

Κβαντική Φυσική

Όπως έγραφα σε δημοσιευμένο άρθρο όπου εξετάζω τη φιλοσοφία της νέας φυσικής (Makedon, 2013), ο άνθρωπος επανέρχεται με "μαθηματική ακρίβεια" (λόγω των μαθηματικών του σκέψεων, εργασιών και εξισώσεων που την προφήτευσαν) στην αρχική μεταφυσική των ιδεών (βλέπε τα φιλοσοφικά συγγράμματα των ιδρυτών της κβαντικής φυσικής, όπως του Heisenberg, 2007). Όπως έγραψε ο Πλάτων στα βιβλία του *Τίμαιος* και *Μένων*, η υλική υπόσταση των πάντων υποτίθεται προήλθε από τη μεταφυσική ύπαρξη ιδεών. Βάσει λοιπόν των "ανακαλύψεων" της κβαντικής φυσικής, και εν πάση περιπτώσει, του απλού συλλογισμού (λογικής) που αναπτύσσω πιο αναλυτικά αλλού (όπως στο πρώτο κεφάλαιο για τις "Βασικές Προϋποθέσεις" (Makedon, 1992), στην αδημοσίευτη, σα σύνολο, αλλά μακροσκελή σειρά βιβλίων για την Ριζοσπαστική Προοπτική) η ύπαρξη βασίζεται σε μια συνεχή κυκλική επανάληψη μετουσίωσης και ενσάρκωσης του είναι: μετουσίωσης του πνεύματος, όπως περίπου την περιέγραψε ο προαναφερθείς Γερμανός Φιλόσοφος Γκέοργκ Χέγκελ και ενσάρκωσης από υπεράνθρωπες αιτίες όπως επί παραδείγματι φαντάζονται οι άνθρωποι στις θεολογικές τους αναφορές όπως στο πρώτο βιβλίο της Παλαιάς Διαθήκης για τη γέννηση του ανθρώπου.

Η Ύπαρξη και η Ανυπαρξία

Η ανυπαρξία που συνεχώς απειλεί την ύπαρξη (που αλλού αποκαλώ Αγγλιστί "total nothingness" δηλ. ολοκληρωτική ανυπαρξία) (Makedon, 2009, υποσημείωση #35) διαφέρει από την "περιεχομενική" ανυπαρξία του γνωστού Γάλλου φιλοσόφου υπαρξιστή Ζαν Πωλ Σαρτρ στο βιβλίο του *Το Ον και η Ανυπαρξία* (Sartre, 1993/1943). Η ανυπαρξία του Σαρτρ δεν είναι απόλυτη, αλλά "περικυκλωμένη" από την ύπαρξη. Αυτός ο κυκλικός λοιπόν τρόπος επιβίωσης κατά της Ανυπαρξίας (μηδενικότητας) μοιάζει με την Καρμαϊκή αντίληψη διάφορων θεοσοφικών θεωριών της Ασίας όπως τον Ινδουισμό, Βουδισμό, Τζαϊνισμό, Σικχισμό και Ταοϊσμό (Flood, 1993). Πολλοί από τους ιδρυτές της κβαντικής φυσικής, όπως ο Νιλς Μπορ, Έργουιν Σρότινγκερ, Γουέρνερ Χάϊζενμπεργκ και Ρίτσαρντ Φάινμαν αναγνώρισαν τις καταπληκτικές ομοιότητες μεταξύ της κοσμοθεωρίας του Ινδουισμού και των ανακαλύψεων τους (Carra, 2010). Θα μπορούσε κάποιος να προσθέσει και την ομοιότητα μεταξύ της κοσμοθεωρίας του Πλάτωνα και της κβαντικής φυσικής όπως παραδεχτήκαν οι φυσικοί, λ.χ., Χάϊζενμπεργκ στο προαναφερθέν βιβλίο του *Φυσική και Φιλοσοφία*.

Συμπεράσματα

Για να έχει λοιπόν νόημα "δημο-κρατικό" δηλαδή αντιπροσωπευτικό και συμπεριληπτικό, το κράτος μιας μελλοντικής δημοκρατίας πρέπει λογικά να συμπεριλαμβάνει το δήμο που ανακάλυψαν οι φυσικοί ότι υπάρχει, οι φιλόσοφοι ότι πρέπει να υπάρχει, οι βιολόγοι ότι συνεχώς εξελίσσεται και οι θεολόγοι ότι συγκατοικείται από θεούς. Ένας τέτοιος υπερπερικεκτικός δήμος συμπεριλαμβάνει όχι μόνο τις υλοποιημένες ανακαλύψεις των φυσικών, όπως το φάσμα της ύλης από μικροσκοπικά υποάτομα μέχρι υπερμεγέθη σύμπαντα και "μελανές οπές" αλλά και πιθανώς αόρατες υπερφυσικές δυνάμεις που σήμερα οι άνθρωποι φαντάζονται ανθρωπομορφικά ότι υπάρχουν, όπως, επί παραδείγματι, όταν απεικονίζουν θεούς και θεές στις θρησκευτικές τους εικόνες ή κατά την αρχαιότητα οι Έλληνες στα Ολύμπια αγάλματά τους.

Επίλογος

Ένα από τα στάδια της κυκλικότητας της ανθρώπινης εξέλιξης συμπεριλαμβάνει τις πρόσφατες δημοκρατικές αντιλήψεις του «νέου ανθρώπου». Σα λογικό επακόλουθο ενός ευρύτερου "δήμου" που συμπεριλαμβάνει όλη την ύπαρξη, δηλαδή τα ορατά και αόρατα όντα που την αποτελούν, συμπεριλαμβανομένου του γνωστού σύμπαντος, η δημοκρατία παύει να είναι ανθρωποκεντρική. Βέβαια, στις αρχικές φάσεις της ανθρώπινης εξέλιξης, ο «δήμος» και επομένως η «δημοκρατία» δεν θα μπορούσε να ήταν και κάτι άλλο παρά «υπερ-περικεκτική» όπως μαθαίνουμε από τις μεταφυσικές θεωρίες των προ-Σωκρατικών φιλοσόφων, όπως του Ηρακλείτου, Αναξίμανδρου, Αναξίμενη, Εμπεδοκλή, Παρμενίδη και Πυθαγόρα (Kirk, 1983). Οι μεταφυσικοί, τω καιρώ εκείνω, ήταν τόσο πολύ πιο μπροστά στη σκέψη τους για τη δημοκρατία από τον εκάστοτε "δήμο" που τους φιλοξένησε όπως οι Πυθαγόρειοι στη νότια Ιταλία ("Μεγάλη Ελλάδα") που συχνά edιώνοντο ή ακόμη και εφονεύοντο (Riedweg, 2008). Ακόμη περιμένουμε να δούμε αν οι επιστημονικές ανακαλύψεις όπως της κβαντικής φυσικής και σχετικότητας του Άλμπερτ Αϊνστάιν (Kaku, 2005, Smolin, 2020) υποδεικνύουν την ανάγκη για την ίδρυση μιας ηθικά αλληλεξάρτητης παγκόσμιας δημοκρατίας των πάντων κι όχι μόνο των ανθρώπων.

Βιβλιογραφία*Ελληνική*

- Θουκυδίδης (2011/431-404 BC) *Ιστορία του Πελοποννησιακού Πολέμου*. Μετάφραση Μ. Σκουτερόπουλος. Αθήνα: Εκδόσεις Πόλις.
- Καζαντζάκης, Ν. (1927) *Ασκητική: Salvatores Dei*. Αθήνα: Εκδόσεις Καζαντζάκη.

Αγγλική

- Andress, D. (2006) *The Terror: The Merciless War for Freedom in Revolutionary France*. (Ο Τρόμος: Ο Ανήλεης Πόλεμος για την Ελευθερία στην Επαναστατημένη Γαλλία). New York, NY: Farrar, Straus & Giroux.
- Capra, F. (2010) *The Tao of Physics: An Exploration of the Parallels Between Modern Physics and Eastern Mysticism*. (Το Τάο της Φυσικής: Μια Εξερεύνηση των Παραλληλισμών μεταξύ Φυσικής και Μυστικισμού της Ανατολής). 5th Edition. Boulder, CO: Shambhala Publications.
- Compayre, G. (1890/1888) *History of Pedagogy*. (Ιστορία της Παιδαγωγικής). Translated by W. H. Payne. Boston, MA: D. C. Heath & Co.
- Darwin, C. (2009/1859) *On the Origin of Species by Means of Natural Selection*. (Η Προέλευση των Ειδών μέσω Φυσικής Επιλογής). Project Gutenberg.
- Descartes, R. (1993/1641) *Meditations on First Philosophy*. (Συλλογισμοί πάνω στην Αρχική Φιλοσοφία). Translated by Donald A. Cress. Indianapolis, IN: Hackett Publishing Co.
- Diderot, D. (1959/1751-72) *A Diderot Pictorial Encyclopedia of Trades and Industry, Manufacturing and the Technical Arts in Plates Selected from "L'Encyclopedie, Ou Dictionnaire Raisonne des Sciences, des Arts et des Metiers", Volumes I & II* (Μια Εικονογραφημένη Εγκυκλοπαίδεια Ντιντερό των Βιοτεχνών και Βιομηχανίας, Κατασκευής και Τεχνικών Έργων πάνω σε Πίνακες από (την εγκυκλοπαίδεια Γαλλιστί) "L'Encyclopedie, Ou Dictionnaire Raisonne des Sciences, des Arts et des Metiers", Τομοι I & II). New York, NY: Dover Publications.
- Drafer, R. (2020) *To Start a War: How the Bush Administration Took America into Iraq*. (Για ν' Αρχίσεις ένα Πόλεμο: Ο Τρόπος με τον οποίο η Κυβέρνηση Μπους Έφερε την Αμερική στο Ιράκ). New York, NY: Penguin Press.
- Flood, G. D. (1993) *Introduction to Hinduism*. (Εισαγωγή στον Ινδουισμό). Cambridge, England: Cambridge University Press.
- Franklin, B. (2010/1771-90) *The Autobiography of Benjamin Franklin*. (Η Αυτοβιογραφία του Μπέντζαμιν Φράνκλιν). New York, NY: Tribeca Books.
- Freud, S. (n.d./1923) *The Ego and the Id*. (Το Εγώ και το Ιντ). Project Gutenberg.
- Hamilton, A., Madison, J., Jay, J. (1991/1788) *The Federalist Papers*. (Τα Ομοσπονδιακά Δοκίμια). Project Gutenberg.
- Hegel, G. W. F. (2019/1807) *The Phenomenology of Spirit*. (Η Φαινομενολογία του Πνεύματος). Tr. Peter Fuss, John Dobbins. Notre Dame, IN: University of Notre Dame Press.
- Heisenberg, W. (2007) *Physics and Philosophy: The Revolution in Modern Science*. (Φυσική και Φιλοσοφία: Η Επανάσταση στη Μοντέρνα Επιστήμη). New York, NY: Harper Perennial Modern Classics.
- Hobbes, T. (1982/1651) *Leviathan* (Λεβιάθαν). New York, NY: Penguin Classics.

- Jefferson, T. (1971/1776) The Declaration of Independence of the United States of America. (Η Διακήρυξη της Ανεξαρτησίας των Ηνωμένων Πολιτειών της Αμερικής). Project Gutenberg.
- Jones, G. (2013) *Honor in the Dust: Theodore Roosevelt, War in the Philippines, and the Rise and Fall of America's Imperial Dream*. (Τιμή (Πετάμενη) στη Σκόνη: Θεόδωρος Ρούσβελτ, Πόλεμος στις Φιλιππίνες και η Ακμή και Πτώση του Ιμπεριαλιστικού Ονείρου της Αμερικής). New York, NY: New American Library (Penguin Group).
- Kaku, M. (2005) *Einstein's Cosmos: How Albert Einstein's Vision Transformed our Understanding of Space and Time*. (Ο Κόσμος του Αϊνστάϊν: Πως το Όραμα του Αλβέρτου Αϊνστάϊν Μετέτρεψε την Κατανόηση μας για το Χώρο και Χρόνο). New York, NY: W. W. Norton & Company.
- Kant, I. (1987/1784) *Foundations of the Metaphysics of Morals and what is Enlightenment?* (Βάσεις της Μεταφυσικής των Ηθών και τι Είναι Διαφωτισμός;) New York, NY: MacMillan Publishers.
- Kant, I. (n.d./1797) *The Metaphysics of Morals*. (Η Μεταφυσική των Ηθών). Project Gutenberg.
- Kerenyi, K. (1960) *The Heroes of the Greeks*. (Οι Ήρωες των Ελλήνων). New York, NY: Grove Press.
- Kipling, R. (2020/1899) *White Man's Burden*. (Το Βάρος του Άσπρου (Ανθρώπου)). Edited by Dick Robinson. Lulu.com Publisher.
- Kirk, G. S. (1983) *The Presocratic Philosophers: A Critical History with a Selection of Texts*. [Οι Προσωκρατικοί Φιλόσοφοι: Μια Ιστορική Κριτική συνοδευόμενη από Αναγνώσματα]. 2nd Edition. Cambridge, England: Cambridge University Press.
- Locke, J. (2016/1689) *Two Treatises of Government*. (Δυο Δοκίμια για την Κυβέρνηση). DigiReads.com.
- Makedon, A. (1987) *Zorba and Zeus: Two Existential Themes in Greek Culture*. (Ο Ζορμπάς και ο Ζευς: Δυο Υπαρξιστικές Έννοιες στον Ελληνικό Πολιτισμό). Alpha Friends of Antiquity Lecture Series. DeKalb, IL: Northern Illinois University.
- Makedon, A. (1992) *Humans in the World: First Assumptions*. (Οι Άνθρωποι στο Κόσμο: Βασικές Προϋποθέσεις). Retrieved from: <https://bit.ly/35WFARW>.
- Makedon, A. (1993) Humans in the World: Introduction to the Educational Theory of Radical Perspectivism. (Οι Άνθρωποι στο Κόσμο: Εισαγωγή στη Παιδαγωγική Θεωρία του Ριζοσπαστικού Περσπεκτιβισμού). *Proceedings of the Midwest Philosophy of Education Society, 1991 and 1992*, 297-310. Edited by David B. Owen, Ronald M. Swartz. Oakland, Michigan: College of Education, Oakland University. ERIC, Document No. ED 368-628.
- Makedon, A. (2005) Academic Morality as Universal Reciprocity: A Radically Perspectivistic Approach to Educational Ethics. (Ακαδημαϊκά Ήθη σαν Παγκόσμια Αμοιβαιότητα: Μια Ριζοσπαστικά Περσπεκτιβιστική Προσέγγιση στη Παιδαγωγική Ηθική). *Proceedings of the Midwest Philosophy of Education Society & AuthorHouse Press, 2001-2003*, 397-408. Edited by Olivet Jagusah, Donald Smith, Alexander Makedon.
- Makedon, A. (2009) Ethical Perspectivism and Practical Perspectives in the Classroom. (Περσπεκτιβιστική Ηθική και Πρακτικές Οπτικές στη Τάξη). *The Roundtable: A Refereed Publication of Scholarly Papers of the Society for the Philosophical Study of Education* 2(1).
- Makedon, A. (2013) Reinventing Philosophy of Education through Physics: Deconstructing our Didactic, Deflating our Deontology, Derailing our Determinism. (Ανακαλύπτοντας τη Φιλοσοφία της Εκπαίδευσης μέσω της Φυσικής: Αποδόμηση

- της Διδακτικής μας, Ξεφουσκώνοντας τη Δεοντολογία μας, Εκτελώντας την Αποφασιστικότητά μας). *Graduate School Journal of Arellano University* 11(1).
- Natsios, A. S., Card, A. H. Jr. (Eds.) (2020) *Transforming our World: President George H. W. Bush and American Foreign Policy*. (Πρόεδρος Τζορτζ Χ. Γ. Μπους και η Εξωτερική Πολιτική της Αμερικής). Lanham, MD: Rowman & Littlefield Publishers.
- Nietzsche, F. (1883-85) *Thus Spoke Zarathustra*. (Έτσι Μίλησε ο Ζαρατούστρα). Project Gutenberg.
- Nietzsche, F. (1886) *Beyond Good and Evil*. (Πέραν του Καλού και του Κακού). Project Gutenberg.
- Te Brake, W. P. (2017) *The Break*. In *Religious War and Religious Peace in Early Modern Europe*. (Θρησκευτικός Πόλεμος και Θρησκευτική Ειρήνη στην Πρώιμη Μοντέρνα Ευρώπη). Cambridge: Cambridge University Press.
- Patterson Cubberley, E. (2005/1920) *The History of Education: Educational Practice and Progress Considered as a Phase of the Development and Spread of Western Civilization*. (Ιστορία της Παιδείας: Παιδαγωγική Πρακτική και Πρόοδος σε μια Φάση της Ανάπτυξης και Διάδοσης του Δυτικού Πολιτισμού).
- Plato (2016/375 BC) *Republic*. (Πολιτεία). Translated by Benjamin Jowett. DigiReads.com.
- Popper, K. (2013/1945) *The Open Society and its Enemies*. (Η Ανοιχτή Κοινωνία και οι Εχθροί της). Princeton, NJ: Princeton University Press.
- Riedweg, C. (2008) *Pythagoras: His Life, Teaching, and Influence*. (Πυθαγόρας: Η Ζωή του, Διδασκαλία και Επιρροή). 2nd Edition. Ithaca, NY: Cornell University Press.
- Rousseau, J. J. (2014/1762/1755) *The Major Political Writings of Jean-Jacques Rousseau: The Two "Discourses" and the "Social Contract"*. (Τα Κύρια Πολιτικά Συγγράμματα του Ζαν Ζακ Ρουσό: Οι δυο «Συζητήσεις» και το «Κοινωνικό Συμβόλαιο»). Edited and Translated by John D. Scott. Chicago, IL: University of Chicago Press.
- Sartre, J. P. (1993/1943) *Being and Nothingness: An Essay on Phenomenological Ontology*. (Το Ον και η Ανυπαρξία: Ένα Δοκίμιο επί της Φαινομενολογικής Οντολογίας). Translated by Hazel E. Barnes. New York, NY: Washington Square Press.
- Smolin, L. (2020) *Einstein's Unfinished Revolution: The Search for what Lies beyond the Quantum*. (Η Ημιτελής Επανάσταση του Αϊνστάϊν: Η Αναζήτηση για το τι Βρίσκεται πέραν του Κβαντικού). New York, NY: Penguin Books.
- Voltaire, F. (1984/1764) *Philosophical Dictionary*. (Φιλοσοφικό Λεξικό). Translated by Theodore Besterman. New York, NY: Penguin Classics.
- Voltaire, F. (2007/1733) *Philosophical Letters: Or, Letters Regarding the English Nation*. (Φιλοσοφικές Επιστολές: Ή, Επιστολές σχετικά με το Αγγλικό Έθνος). Edited by John E. Leigh. Translated by Prudence L. Steiner. Indianapolis, IN: Hackett Publishing Co.

Community of Everything: The Multifariousness of Existence, the State of Ethical Interdependence and the Evolution of Democracy

*Alexander Makedon
Head, Education Unit*

Athens Institute for Education and Research, Greece

The author examines democracy using the method of radical perspectivism which he founded in 1991 namely a super-inclusive concept of community which includes everything known or unknown, visible or invisible, material or immaterial that one can think of or imagine or which might still be unknown due to human ignorance. Democracy is redefined as a universally interconnected entity with its own interdependent ethics. The human mind can understand or at least represent such universal perspectives even if in the end humans assume as a result of such perspectival analysis an interpretative rather than clearly hegemonic role. The author presents as “scientific evidence” the ontology of modern science mainly quantum physics which physicists themselves have compared to the metaphysics of the pre-Socratics and other philosophers in the East and West who saw existence under similarly metaphysical, universalized and interdependent perspectives.

Keywords: *democracy, philosophy, radical perspectivism, evolution, public school, education, universalization, quantum physics, Athens, Thucydides, Plato, Hegel, Nietzsche, Sartre, Kazantzakis, presocratics, enlightenment, existence, being/ontology, metaphysics*